

نقش استحکام ذهنی، هیجانات خودآگاه و علائم بی خوابی در پیش بینی صفات تاریک سه گانه

شخصیتی زنان مبتلا به بیماری مولتیپل اسکلروزیس

The role of Mental toughness, self-awareness emotions and Insomnia symptoms in predicting Triple Dark Traits of women with Multiple Sclerosis

Zahra Gobadi

M. A., Department of Psychology, Ardabil Branch, Islamic Azad University, Ardabil, Iran.

Dr. Somayyeh Taklavi*

Assistant Professor, Department of Psychology, Ardabil Branch, Islamic Azad University, Ardabil, Iran.

staklavi@gmail.com

زهرا قبادی

کارشناس ارشد، گروه روان شناسی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران.

دکتر سمیه تکلوی (نویسنده مسئول)

استادیار، گروه روان شناسی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران.

Abstract

Multiple Sclerosis disease as a neurological disorder in women; in addition to creating a crisis in the physical conditions of everyday life, Along with negative personality features, There is a lot of psychological pressure in women with this disease. The purpose of this study determination Role of Mental toughness, self-awareness, emotions, and Insomnia symptoms in Forecast Triple dark traits. Women with MS were in Ardabil city. The research design was descriptive correlational—the statistical population of all women suffering from MS in Ardabil city. The sample consisted of 135 samples, Which was selected by convenient sampling method. The measuring instrument includes scales of Dark Triad Traits, Mental toughness, Emotional Awareness, and Insomnia symptoms. Data were analyzed using Pearson correlation and multiple regression tests. The results showed Between Mental toughness($r=0/18$, $P<0/001$), Insomnia symptoms($r=0/28$, $P<0/001$) with Triple Dark Traits were a positive relationship and self-awareness emotions($r=-0/20$, $P<0/05$) with Triple Dark Traits was a negative relationship. Also, the results of regression analysis showed that Mental toughness($\beta = 0.22$), Insomnia symptoms ($\beta = 0.21$), and self-awareness emotions ($\beta=-0/21$) were the ability to predict dark traits, in women with MS disease ($P<0/05$). So it can be concluded that women with MS Must undergo care and training courses And induction and psychotherapy In the areas of interest.

Keywords: Dark Triad, Mental toughness, Emotional Awareness, Insomnia symptoms, Multiple Sclerosis

چکیده

بیماری مولتیپل اسکلروزیس به عنوان بیماری عصبی در زنان، علاوه بر ایجاد بحران در شرایط فیزیکی زندگی روزمره، در کنار ویژگی های شخصیتی منفی، فشار روانی زیادی در زنان مبتلا دارد. هدف از پژوهش حاضر تعیین نقش استحکام ذهنی، هیجانات خودآگاه و علائم بی خوابی در پیش بینی صفات تاریک سه گانه زنان مبتلا به بیماری مولتیپل اسکلروزیس در شهرستان اردبیل بود. طرح پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری تمامی زنان مبتلا به بیماری ام اس در شهرستان اردبیل بود. تعداد نمونه تحقیق شامل ۱۳۵ نفر بود که به روش نمونه گیری در دسترس انتخاب گردید. ابزارهای اندازه گیری شامل مقیاس های صفات تاریک سه گانه، استحکام ذهنی، هیجانات خود گاه و مقیاس بی خوابی بود. داده ها با استفاده از آزمون های همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه تحلیل شد. نتایج نشان داد بین استحکام ذهنی ($r=0/18$, $P<0/001$) و علائم بی خوابی ($r=0/28$, $P<0/001$) با صفات سه گانه تاریک همبستگی مثبت و بین هیجانات خودآگاه با صفات سه گانه تاریک ($r=-0/20$, $P<0/05$) همبستگی منفی معنی داری وجود داشت. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که استحکام ذهنی ($\beta=0/22$)، علائم بی خوابی ($\beta=0/21$) و هیجانات خودآگاه ($\beta=-0/21$) توانایی پیش بینی صفات تاریک را در زنان مبتلا به بیماری ام اس دارند ($P<0/05$). بنابراین می توان نتیجه گرفت که زنان مبتلا به بیماری ام اس باید تحت مراقبت ها و دوره های آموزشی و القایی و رواندرمانگری در حوزه های مورد نظر قرار گیرند.

واژه های کلیدی: صفات تاریک سه گانه، استحکام ذهنی، هیجانات خودآگاه، علائم بی خوابی، مولتیپل اسکلروزیس.

مقدمه

صفات تاریک سه گانه^۱ جنبه جدیدی از صفات شخصیتی است که در دهه های اخیر مورد توجه محققان حوزه روانشناسی بوده است. این صفات شامل خودشیفتگی^۲، جامعه ستیزی یا سایکوپاتیک^۳ و ماکیاولیسم^۴ است. پولاس و ویلیامز (۱۹۹۲) صفات تاریک شخصیت را به جامعه روان شناسی معرفی کرده اند که با عنوان روانشناسی جیمز باندنیز معروف است (جانسون، لی و تایچر^۵، ۲۰۱۰). از آن جایی که ذهن انسان و تصورات ذهنی در او منجر به واکنش های روانی به محیط پیرامون بوده و این واکنش ها نسخه ای از شخصیت فرد را برای دیگر افراد و جامعه ارائه می دهد، لذا مطالعه زمینه های ذهنی با ویژگی های شخصیتی صفات تاریک سه گانه حائز اهمیت می باشد. یکی از این زمینه ها در انسان، استحکام ذهنی^۶ می باشد (پاپاجورجیو، وانگ و کلاف^۷، ۲۰۱۷). استحکام ذهنی یک اصطلاح گسترده^{۱۰} است که در طیف وسیعی از دستاورد های مثبت روانشناسی، حائز اهمیت است. استحکام ذهنی ویژگی شخصیتی است که فرد واجد آن، قادر به حل کارآمد مشکلات و استرس های بین فردی است و در مواجهه با حوادث، از آن به عنوان منبع مقاومت و همانند سپری محافظ استفاده می کند (شهبازی راد، غضنفری و عباسی، ۱۳۹۴). کوباسا^۸ (۱۹۸۸)، استحکام ذهنی را ترکیبی از باورها درباره ی خود و جهان تعریف کرده که از سه مؤلفه ی تعهد، مهار و مبارزه جویی تشکیل شده است. آنچه در زمینه تاثیر این متغیر بر صفات تاریک سه گانه، مساله محور است، این است که ممکن است افراد برای رهایی از جنبه های منفی و آزار دهنده صفات شخصیتی مانند صفات تاریک، با پیش آیند ها و زمینه های شکل گیری آن، مقاومت و مبارزه نشان دهند بنابراین به نظر می رسد بین استحکام ذهنی و صفات تاریک سه گانه شخصیتی ارتباط وجود داشته باشد (شهبازی راد و همکاران، ۱۳۹۴). این متغیر با عامل احساس غربت ارتباط معنی دار داشته است (جنا آبادی، ۱۳۹۳). همچنین استحکام ذهنی و صفت تاریک سه گانه با بعد ماکیاولیسم رابطه دارد (پاپاجورجیو و همکاران، ۲۰۱۷). علاوه بر استحکام ذهنی، عامل هیجانات در افراد با شخصیت های مختلف، رویکردهای مختلفی را به جای می گذارد، یکی از اشکال هیجانات در افراد، هیجانات خود آگاه است. هیجانات خود آگاه، توانایی است که فرد آن را از درون خود تجربه می کند (شیمنتی، جانسون، پاسانیسی، لامارکا و همکاران، ۲۰۱۷). هیجانات خود آگاه، یک دسته ی خاص از احساسات است و به افراد کمک می کند که با موفقیت در محیط اجتماعی حرکت کنند. در تقسیم بندی جدید از این متغیر از دیدگاه کاتر، رد، هو، کور و همکاران (۲۰۱۲)؛ هیجانات خود آگاه شامل ابعاد بازشناسی^۹، ارتباطات^{۱۱}، زمینه سازی^{۱۲}، تصمیم سازی یا تصمیم گیری^{۱۳} می باشد. از آنجایی که هیجانات خود آگاه به نظارت و آگاهی فرد در جهت اصلاح رفتار های منفی و خطاها در خود به شمار می رود و از طرفی هم صفات تاریک به صفات منفی و ناخوشایند و یا در نگاهی دیگر می تواند خطاهای شخصیتی در فرد نسبت به دیگران قلمداد شود (شهبازی راد و همکاران، ۱۳۹۴)، بنابراین انتظار می رود بین این دو ویژگی روانشناختی ارتباط وجود داشته باشد. به عبارتی اصولاً باید با افزایش میزان هیجانات خود آگاه، صفات سه گانه در افراد کاهش یابد. شیمنتی و همکاران (۲۰۱۷) نشان داد که هیجانات خود آگاه با صفات تاریک سه گانه رابطه معنی داری دارد.

1 -Triple Dark Traits

2 -Marcissism

3 -Msychopathy

4 -Machiavelliansim

5 - Paulhus & Williams

6 -James Bond

7 - Jonason, P.K, Li, N.P.,& Teicher, E.A

8 - Mental toughness

9 - Papageorgiou,K.A, Wong,B., & Clough,P.J

1 - umbrella term

0

1 - Kobasa, S.C.

1

1 - self awareness emotions

2

1 - Schimmenti,A, Jonason,P.K,Pàssanisi,A, LaMarca,L,& et al

1 - Kauer, S.D.,Reid, S.C.,Hew,D⁴C.,Khor,A.A.,& et al

1 - Recognition

5

1 - Identification

6

1 - Commuication

7

1 - Contextualisation

8

1 - Decision-Making.

9

علاوه بر ویژگی های روانشناختی، عامل سومی که به نظر می رسد با صفات تاریک سه گانه در ارتباط باشد، یک عامل فیزیکی به نام علائم بی خوابی^۱ است (جانسون، جونز و لیونس، ۲۰۱۳؛ راهفار، راندلر، کاستلانا و کوچ، ۲۰۱۳). خواب مکانیسم فیزیولوژیک بدن در بازتاب توان از دست رفته و خستگی ناشی از فعالیت های مغز و بدن در طول زندگی روزمره و یک معیار مهم در حفظ سلامت جسمی و روانی انسان می باشد (آراسته، ۱۳۸۶). در تحقیقی ارتباط بین علائم بی خوابی و صفات تاریک سه گانه تایید شد (اکرم، آلن، مک کارتی، گاردانی و همکاران، ۲۰۱۸). طبق نتایج تحقیقات صورت گرفته از آنجایی که در بی خوابی ارتباط بین شبکه های عصبی پیش پیشانی و بادامه کاهش می یابد و همین مساله در افراد با بیخوابی منجر به خستگی و تکانشوری می شود (گرابر و کاسوف، ۲۰۱۴). بنابراین به نظر می رسد به دلایل خستگی، بین علائم بی خوابی و تصمیم گیری های افراد دارای صفات تاریک سه گانه، ارتباط وجود داشته باشد (اکرم و همکاران، ۲۰۱۸؛ جانسون و همکاران، ۲۰۱۳؛ راهفار و همکاران، ۲۰۱۳؛ گرابر و کاسوف، ۲۰۱۴). اختلال در فعالیت های روزمره در بیماران ام اس، این بیماران را در معرض فشار های روانی به دلیل پایین بودن امید به زندگی و حیات قرار می دهد. قبلاً مطالعه صفات تاریک سه گانه در بیماران سرطانی انجام شده است و مشخص شده که بیماران سرطانی علائم و ویژگی های صفات تاریک سه گانه را بیشتر از افراد عادی در خود دارند (امیری و همکاران، ۱۳۹۶). بنابراین مطالعه صفات تاریک سه گانه در افرادی که مستعد بیماری هستند، می تواند نتایج بهتری داشته باشد. در نتیجه بررسی عواملی نظیر استحکام ذهنی به دلیل توانایی و مقاومت آنان با شرایط و صفات منفی خود، هیجانان خوداگاه به دلیل استفاده درونی از ظرفیت هیجانان مثبت و منبعی برای مبارزه با صفات تاریک و علائم بی خوابی به دلیل اختلالات سیستم عصبی و نقش آن در ایجاد صفات سه گانه تاریک، می توانند نتایج مهمی را از نظر علمی به ما نشان دهد. مظفری زاده و همکاران (۱۳۹۶)، نشان دادند که سه گانه تاریک بر شادکامی به طور مستقیم و به طور غیرمستقیم بر سرسختی تاثیرگذار بوده است. امیری و همکاران (۱۳۹۴) نشان دادند بین هوش هیجانی با هر سه صفت ماکیاولیسم، خود شیفته و ضد اجتماعی روابط منفی وجود دارد. در تحقیقی دیگر، امیری و سپهریان (۱۳۹۱) نشان دادند بین بیشتر مؤلفه های ابرازگری هیجانی با هر سه صفت ضد اجتماعی، ماکیاولیسم و خودشیفته روابط منفی وجود دارد. استیل واژن و کریچ^۲ (۲۰۱۳) بین ابعاد تکانش و ماکیاولیسم با تئوری ذهن رابطه مثبت به دست آوردند. اومیر و همکاران (۲۰۱۸) در تحقیق خود نشان دادند که علائم بی خوابی به طور معنی داری جنسیت و صفت ماکیاولی را در افراد پیش بینی می کند و وجود اختلالات خواب در افرادی با مشکلات روانپریشی منجر به اختلال در تنظیم احساسات و عواطف آنها می شود. جانسون و همکاران (۲۰۱۳)، با موضوع کرونوتیپ^۳ موجودات شب: صفات تاریک سه گانه، به این نتیجه دست یافتند بین کرونوتی (تظاهرات فیزیکی در به خواب رفتن) با صفات تاریک (ماکیاولی، جامعه ستیزی و خودشیفتگی) همبستگی معنی داری دارد. راهفار و همکاران (۲۰۱۶) در مطالعه خود با عنوان «کرونوتایپ چگونه با میانجی گری جنسیت بر صفات تاریک سه گانه تاثیر دارد؟» به این نتیجه دست یافتند که جنسیت با میانجی گری کرونوتایپی (علائم بی خوابی) بر صفت سایکو پاتی^۴ تاثیر دارد. به عبارتی بین علائم بیخوابی صبحگاهی و ماکیاولی و خودشیفتگی همبستگی منفی معنی دار وجود دارد. گربرگ، لمون، بکر، شمسی و همکاران^۵ (۲۰۱۶) به این نتیجه دست یافتند که نمره کل صفات تاریک سه گانه با افزایش علائم و اختلال بی خوابی افزایش می یابد. شیمنتی و همکاران (۲۰۱۷)، به این نتیجه دست یافتند بین صفات تاریک سه گانه با نظریه ذهن، همدلی رابطه منفی و با الکسی تایمی (ناگویی خلقی) رابطه مثبت دارد. بین مشکلات شناسایی عواطف و پایین بودن عواطف در افراد و صفات تاریک ارتباط وجود دارد و دو متغیر می توانند صفات تاریک را پیش بینی کنند.

از آنجایی که صفات شخصیتی انسان تقریباً تمام ابعاد زندگی را تحت پوشش قرار می دهد و بسیاری از اعمال و رفتار های روزمره انسان نتیجه برآیند محیط و صفات شخصیتی انسان است، از این نظر مطالعه در این زمینه بسیار ضروری می باشد. با توجه به این که بیماران ام اس در دسته بیماران خاص و تقریباً ناعلاج قرار دارند و تحمل زندگی و میزان امید به زندگی در این گروه از بیماران در حد پایینی می باشد و از طرفی روش های روان درمانگری یا تحقیقات کاربردی در این زمینه می تواند باعث بهبود وضعیت این بیماران شود

1 - Insomnia symptoms

2 - Jonason, P.K, Jones, A., & Lyons, M

3 - Rahafar, A, Randler, C., Castellana, I., & Kauusch, I

4 - Akram, U, Allen, S, McCarty, K, Gardani, M, & et al

5 - Gruber, R., & Cassoff, J

6 - Stellwagen, K.K., & Kerig, P.K.

7 - Chronotypes

8 - Psychopathy

9 - Gerber, M, lemola, S, Becker, S.P, Shamsi, M, & et al

نقش استحکام ذهنی، هیجانات خودآگاه و علایم بی خوابی در پیش بینی صفات تاریک سه گانه شخصیتی زنان مبتلا به بیماری مولتیپل اسکروزیس
The role of Mental toughness, self-awareness emotions and Insomnia symptoms in predicting Triple Dark ...

(خیاط و شیرازی، ۱۳۹۶)، بنابراین این فرضیه مطرح است که بین استحکام ذهنی، هیجانات خود آگاه و علایم بی خوابی با صفات تاریک رابطه معنی داری وجود داشته باشد و این متغیرها قادر به پیش بینی صفات تاریک شخصیتی در زنان مبتلا به بیماری ام اس هستند.

روش

پژوهش حاضر یک پژوهش توصیفی از نوع همبستگی می باشد و جامعه آماری در این تحقیق تمامی بیماران زن مبتلا به ام اس در شهرستان اردبیل بود. در تحقیقات رگرسیون حداقل حجم نمونه براساس تعداد متغیرهای پیش بین و مقدار ثابت (۸× تعداد متغیر پیش بین+۵۰) تعیین می شود (رین، ۱۹۹۱؛ به نقل از مختاری، ۱۳۸۱). در تحقیق حاضر حداقل حجم نمونه طبق فرمول (۵۰+۳×۸) برابر با ۷۴ نفر بود. جهت افزایش اعتبار بیرونی و جلوگیری از افت آزمودنی ها، حجم نمونه ۱۵۰ نفر انتخاب شد. روش نمونه گیری در دسترس بود. با توجه به اینکه بیماران زن همکاری بیشتری جهت مشارکت در تحقیق ابراز کردند، لذا نمونه تحقیق از بین زنان بیمار انتخاب شد. شیوه اجرای پژوهش به این صورت بود که پژوهشگر در جلسات هفتگی انجمن ام اس شرکت کرد و زنانی که مایل به تکمیل پرسشنامه ها بودن به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شدند. سپس پرسشنامه ها جهت تکمیل در اختیار نمونه تحقیق قرار گرفت. برای آن دسته از زنانی که بی سواد بودند یا سطح سواد پایینی داشتند، سوالات توسط پژوهشگر توضیح داده شد. در نهایت پرسشنامه ۱۳۰ نفر معتبر بود و به عنوان نمونه تحقیق استفاده شد.

ابزار سنجش

مقیاس صفات تاریک سه گانه: این ابزار توسط جنیسون و وبستر (۲۰۱۲) به منظور تهیه یک نسخه کوتاه برای سنجش صفات تاریک شخصیت ساخته شده است. این مقیاس دارای ۱۲ گویه هست که از پاسخ دهندگان خواسته می شود تا میزان تناسب گویه ها با وضعیت خود در یک مقیاس ۵ درجه ای درجه بندی نماید. در این مقیاس هرکدام از سه صفت تاریک شخصیت توسط ۴ گویه سنجیده می شود. نتایج چهار مطالعه انجام شده توسط سازندگان مقیاس جنیسون و وبستر نشان داد که این مقیاس از روایی و اعتبار بالا و قابل قبولی برخوردار است. ضریب باز آزمایی برای کل مقیاس و همچنین زیرمقیاس ها توسط سازندگان اصلی در دامنه های ۰/۸۶ تا ۰/۷۸ به دست آمده است. این پرسشنامه در داخل کشور توسط محققان مختلفی بررسی و هنجاریابی شده است از جمله در تحقیق یوسفی و پیری (۱۳۹۵) میزان ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه برای هر سازه در حد بالای ۰/۷۰ محاسبه شده است. در این تحقیق میزان ضریب پایایی برای کل سازه در حد ۰/۸۸ و برای ابعاد خودشیفتگی (۰/۷۶)، ماکیاولیسم (۰/۸۷) و جامعه ستیزی (۰/۸۸) محاسبه شد.

مقیاس استحکام ذهنی اهو: این پرسشنامه یک ابزار خود گزارشی مداد-کاغذی است که دارای ۲۷ ماده می باشد. این پرسشنامه به وسیله تحلیل عوامل نجاریان، کیامرثی و مهرابی زاده هنرمند (۱۳۷۷)، ساخته شده است. این پرسشنامه شامل ۲۷ گویه می باشد که از پاسخ دهندگان خواسته می شود تا میزان تناسب گویه ها با وضعیت خود در یک مقیاس ۴ درجه ای را درجه بندی نماید. این آزمون یک نمره کل از سرسختی افراد می دهد و فاقد مولفه و به صورت تک عاملی وضعیت کلی استحکام ذهنی را مورد سنجش قرار می دهد. کیامرثی (۱۳۷۷)، ضریب پایایی این پرسشنامه را در حد ۰/۸۴ به دست آورده است. همچنین در تحقیق شیربیم و همکاران (۱۳۸۸)، میزان ضریب پایایی ۰/۷۵ محاسبه شده است. در این تحقیق مقدار این ضریب کرونباخ در حد ۰/۸۷ محاسبه شد.

مقیاس هیجانات خود آگاه: این پرسشنامه توسط کاتر، رید و کروک و همکاران (۲۰۱۲) و براساس مقیاس ۲۰ سوالی بینش و خود ادراکی^۱ و مقیاس ۱۰ سوالی پاسخ نشخواری^۲ و مقیاس ۱۲ سوالی چند محوری ارزشیابی^۳ ساخته شد. پرسشنامه دارای ۳۳ گویه است که از پاسخ دهندگان خواسته می شود تا میزان تناسب گویه ها با وضعیت خود در یک مقیاس ۵ درجه ای درجه بندی نماید. این مقیاس دارای ۵ زیر مقیاس بازشناسی، حل مسئله ارتباطات، زمینه سازی و شناسایی هیجانات در افراد می باشد. این پرسشنامه در ایران هنجاریابی و در تحقیقات مختلف مورد استفاده قرار گرفته است. در پژوهش کاتر، رید و کروک و همکاران (۲۰۱۲) علاوه بر سنجش روایی صوری و محتوایی

1. Dark Triad Traits Index

2. Jonason & Webster

3. Mental toughness Index

4. Self-awareness emotions Index

5. Self-reflection and Insight Scale

6. Ruminative Response Scale

7. Meta-Evaluation Scale

آن، پایایی مقیاس خودآگاهی هیجانی بر اساس آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۳ گزارش شد. در پژوهش مهنا و طالع پسند (۱۳۹۵) ضمن سنجش روایی صوری، پایایی مقیاس خودآگاهی هیجانی بر اساس آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۹ بود. در این پژوهش میزان ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۴ محاسبه شد.

مقیاس علایم بی خوابی^۱ شاخص شدت بی خوابی که توسط مورین و همکاران (۲۰۰۲)، طراحی شده است یک ابزار خود سنجی مختصر است که ادراک بیمار از بی خوابی اش را اندازه می گیرد. این مقیاس شامل ۷ گویه است که مشکل در شروع خواب و مشکلات تداوم خواب (هم بیدار شدن های شبانه و هم بیدار شدن های صبح زود)، رضایت از الگوی کنونی خواب، تداخل با کارکرد روزانه، قابل توجه بودن آسیب نسبت داده شده به مشکل خواب و درجه آشفتگی یا نگرانی ایجاد شده توسط مشکل خواب را ارزیابی می کند. از پاسخ دهندگان خواسته می شود تا میزان تناسب گویه ها با وضعیت خود در یک مقیاس ۵ درجه ای درجه بندی نماید. بستین و همکاران (۲۰۰۱) ویژگی های روانسنجی این پرسشنامه را در دو نمونه از بیماران مبتلا به بی خوابی ارزیابی کردند. در مطالعه اول همسانی درونی برای بیماران بالینی حاضر در یک مرکز اختلال خواب با شکایت از بی خوابی ۰/۷۴ بود. میزان ضریب پایایی این مقیاس در تحقیق رضایی و همکاران (۱۳۹۴)، در حد ۰/۷۲ محاسبه شده بود. در این تحقیق ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۸۲ محاسبه شد.

یافته‌ها

برای تحلیل داه های جمعیت شناسی از مقادیر درصد فراوانی استفاده شد و در تحلیل توصیفی متغیرها از آماره های میانگین و انحراف معیار و برای تحلیل استنباطی داده ها از آزمون های همبستگی پیرسون و رگرسیون به روش گام به گام استفاده شد. نمونه تحقیق شامل ۱۳۰ بیمار بود. از نظر دامنه سنی: ۱۸-۳۰ (۳۴/۷ درصد)، ۴۰-۳۱ سال (۴۷/۳ درصد)، ۴۱-۵۰ (۸/۷ درصد) و بالای ۵۰ سال (۹/۳ درصد) ، از نظر تحصیلات: بی سواد (۳/۳ درصد)، سیکل (۱۴ درصد)، دیپلم (۴۰/۷ درصد) و دانشگاهی (۴۲ درصد) و از نظر وضعیت تاهل: متاهل (۶۶/۷ درصد) و مجرد (۳۳/۳ درصد) بود.

جدول ۱- میانگین و انحراف استاندارد متغیر های صفات تاریک سه گانه ، استحکام ذهنی، هیجانات خود آگاه، علایم بی خوابی

متغیرها	مؤلفه ها	میانگین	انحراف استاندارد
صفات تاریک سه گانه	ماکیاولیسم	۱۰/۵۱۱	۴/۲۴۴
	جامعه ستیزی	۱۰/۰۸۱	۳/۸۶۷
	خودشیفتگی	۱۱/۵۱۱	۵/۰۳۶
استحکام ذهنی		۶۷/۴۱۴	۱۲/۸۱۲
هیجانات خودآگاه	بازشناسی	۱۱/۸۸۸	۳/۶۴۸
	ارتباطات	۱۳/۹۱۱	۴/۶۴۶
	شناسایی	۹/۹۵۵	۲/۷۵۳
	زمینه سازی	۲۰/۱۷۰	۵/۷۶۶
	تصمیم گرایی	۱۰/۳۲۵	۲/۴۸۵
	علایم بی خوابی	۲۲/۶۸۱	۷/۴۲۱

در جدول شماره ۱ میانگین و انحراف استاندارد متغیر های صفات تاریک سه گانه، استحکام ذهنی، هیجانات خودآگاه و علایم بی خوابی گزارش شده است. مشاهده می شود. مقادیر میانگین برای مؤلفه های صفات تاریک به ترتیب ماکیاولیسم (۱۰/۵۱۱)، جامعه ستیزی (۱۰/۰۸۱) و خودشیفتگی (۱۱/۵۱۱) می باشد. که خودشیفتگی بالاتری نسبت به دیگر مؤلفه ها به خود اختصاص داده است. نمره میانگین برای استحکام ذهنی در حد ۶۷/۴۱ می باشد. و نمرات میانگین برای بازشناسی (۱۱/۸۸۸)، ارتباطات (۱۳/۹۱۱)، شناسایی (۹/۹۵۵)، زمینه سازی (۲۰/۱۷۰)، تصمیم گرایی (۱۰/۳۲۵) بوده و نمره میانگین علاسم بی خوابی در حد ۲۲/۶۸ به دست آمده است. جهت بررسی نرمال

1. Insomnia symptoms Index

2. Morin

3. Bestin

بودن توزیع داده ها از آزمون کالموگراف استفاده شد. نتایج نشان داد که توزیع نمرات هنجار است. مقادیر کالموگراف اسمیرونف برای صفات سه گانه تاریک (۰/۹۲)، استحکام ذهنی (۰/۹۰)، هیجانات خودآگاه (۰/۵۲) و علایم بی خوابی (۱/۳۲) در سطح معناداری ۰/۰۵ معنادار نبود. مقدار P در بررسی خطی بودن برای تمامی مقیاس ها و سازه ها در حد کمتر از ۰/۰۵ و مقدار آماره دوربین واتسون برای متغیر ها در بین بازه ۱/۵ تا ۲/۵ به دست آمد که استقلال خطاها را نشان داد. بنابراین فرض نرمال بودن داده ها پذیرفته می شود و استفاده از آزمون های پارامتریک از جمله همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه امکان پذیر است. برای بررسی ارتباط بین متغیر ها از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. در این آزمون به بررسی ارتباط بین صفات تاریک سه گانه با متغیرهای استحکام ذهنی، هیجانات خود آگاه و علایم بی خوابی پرداخته شده است.

جدول ۲- ضرایب همبستگی بین صفات تاریک سه گانه با متغیرهای استحکام ذهنی، هیجانات خودآگاه و علایم بی خوابی

متغیر	۱	۲	۳	۴
صفات تاریک سه گانه	۱			
استحکام ذهنی	۰/۱۸۶*	۱		
هیجانات خود آگاه	-۰/۲۰۹*	۰/۲۶۷**	۱	
علایم بی خوابی	۰/۲۸۲**	۰/۰۸۴	-۰/۲۰۳*	۱

P<0/05*

P<0/001**

در جدول ۲ مشاهده می شود بین صفات تاریک سه گانه و استحکام ذهنی مقدار ضریب $I=0/18$ و سطح معنی داری در حد ۰/۰۳ می باشد. پس ارتباط مثبت و معنی داری بین دو متغیر وجود دارد. بین هیجانات خودآگاه و صفات تاریک مقدار ضریب همبستگی در حد ۰/۲۰- $I=$ می باشد که این نشان می دهد ارتباط معکوسی بین دو متغیر وجود دارد. همچنین بین صفات تاریک و علایم بی خوابی مقدار $I=0/28$ بود که نشان می دهد رابطه مثبت و معنی داری بین صفات تاریک و علایم بی خوابی وجود دارد. برای بررسی تاثیر متغیرهای پیش بین (استحکام ذهنی، هیجانات خود آگاه و علایم بی خوابی) بر متغیر ملاک (صفات تاریک)، از آزمون رگرسیون به روش گام به گام استفاده شد. هدف از این آزمون بررسی تاثیر مرحله به مرحله متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته با ورود متغیرها می باشد.

جدول ۳- نتایج تحلیل ضرایب رگرسیونی به روش گام به گام برای متغیرهای اصلی

مدل	B	sd	R ²	β	t	P
گام اول	۰/۴۰	۰/۱۱۹	۰/۰۷	۰/۲۸	۳/۳۸	۰/۰۰۱
گام دوم	۰/۳۸	۰/۱۱	۰/۱۰	۰/۲۶	۳/۲۴	۰/۰۰۱
استحکام ذهنی	۰/۱۳	۰/۰۶		۰/۱۶	۱/۹۸	۰/۰۴
گام سوم	۰/۳۱	۰/۱۱	۰/۱۵	۰/۲۱	۲/۶۰	۰/۰۱
استحکام ذهنی	۰/۱۸	۰/۰۷		۰/۲۲	۲/۷۰	۰/۰۰۸
هیجانات خودآگاه	-۰/۱۸	۰/۰۶		-۰/۲۲	-۲/۶۲	۰/۰۱۰

وابسته: صفات تاریک

در جدول ۳ نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام نشان می دهد که علایم بی خوابی (گام اول) به تنهایی ۲۸ درصد، علایم بی خوابی و استحکام ذهنی (گام دوم) به ترتیب ۲۶ و ۱۶ درصد و علایم بی خوابی، استحکام ذهنی و هیجانات خودآگاه (گام سوم) به ترتیب ۲۱، ۲۲ و ۲۲- درصد از تغییرات صفات سه گانه تاریک زنان مبتلا به مولتیپل اسکلروزیس را پیش بینی می کنند ($P<0/05$).

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش استحکام ذهنی، هیجانات خودآگاه، و علایم بی خوابی در پیش بینی صفات تاریک سه گانه در زنان مبتلا به بیماری ام اس بود. نتایج بررسی رابطه بی خوابی با صفات تاریک در گروه زنان مبتلا به بیماری ام اس نشان داد، بین دو متغیر ارتباط معنی داری وجود دارد و بی خوابی می تواند صفات تاریک سه گانه را در زنان مبتلا به ام اس پیش بینی کند. نتایج این یافته با

تحقیقات جانسون و همکاران (۲۰۱۳)، راهافر و همکاران (۲۰۱۶)، گریبگ و همکاران (۲۰۱۶) همسو می باشد. با توجه به یافته حاصل از این پژوهش و نتایج تحقیقات دیگر محققان می توان نتیجه گرفت کنترل دقیق خواب جزء مهمی از کار بالینی است چرا که اختلال خواب غالباً از علایم زودرس بیماری روانی است (رضایی و همکاران، ۱۳۹۴) و از آن جایی که صفات تاریک جز ویژگی های روانی به حساب می آید، بنابراین توجه به رابطه تنگننگ بی خوابی با این صفات در زنان امری ضروری به نظر می رسد. به دلیل ارتباط مثبت بی خوابی با صفات تاریک، می توان بیان کرد با افزایش سطح بی خوابی در زنان مبتلا به ام اس، خصوصیات تاریک شخصیتی در آنان می تواند قابل افزایش باشد. پس ضروری است تا این گروه زنان در برابر بی خوابی به طور هوشمندانه عمل کنند چرا که می توان با کنترل بی خوابی و کاهش علایم آن، خصوصیات شخصیتی تاریک در این گروه افراد را کاهش داد. نتایج نشان داد در زنان مبتلا به بیماری ام اس بین استحکام ذهنی و صفات تاریک سه گانه رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. نتایج به دست آمده از این یافته با تحقیقات مظفری زاده و همکاران (۱۳۹۶) استیل و همکاران (۲۰۱۳)، کوستاس و همکاران (۲۰۱۵) همسو می باشد با توجه به این یافته می توان نتیجه گرفت از آن جایی که استحکام ذهنی فرد را قادر به حل کارآمد مشکلات واسترس های بین فردی می کند و در مواجهه با حوادث از آن به عنوان منبع مقاومت و همانند سپری محافظ استفاده می کند (شهبازی راد و همکاران، ۱۳۹۴)، بنابراین می توان انتظار داشت زنان مبتلا به بیماری ام اس با افزایش سطح استحکام ذهنی، میزان صفات تاریک بیشتری را در خود تجربه کنند به عبارتی مقاوم بودن ذهن آنان بر عوامل بازدارنده صفات تاریک، باعث می شود ویژگی های تاریک شخصیتی در آن ها کاهش نیابد و این باعث خواهد شد تا مقاومت و سرسختی آنان در برابر شرایط منقزی کننده صفات تاریک باعث تشویق بیشتر آنان به تکرار خصوصیات و ویژگی های مربوط به صفات تاریک عمل کند. بنابراین با افزایش صفات سه گانه تاریک، استحکام ذهنی فرد جهت مبارزه با آن افزایش پیدا می کند.

نتایج بررسی تاثیر هیجانان خود آگاه بر صفات تاریک سه گانه نشان داد بین دو متغیر، ارتباط معنی داری وجود دارد و هیجانان خود آگاه بر صفات تاریک سه گانه در زنان مبتلا به ام اس تاثیر معنی دار منفی دارد و می تواند واریانس آن را تبیین کند. نتایج به دست آمده از این یافته با تحقیقات امیری و همکاران (۱۳۹۴)، امیری و سپهریان (۱۳۹۱) و شیمنتی و همکاران (۲۰۱۷) همسو می باشد. با توجه به این یافته می توان نتیجه گرفت زنان مبتلا به ام اس در جهت آگاهی هیجانان خود اگر به نحو مثبتی عمل کنند این مساله در صفات تاریک آنان اثر منفی خواهد گذاشت. در هیجانان خود آگاه افراد در تعامل فرد با دیگران بر رفتار خود نظارت دارد و فرد را به اصلاح اجتماعی و اخلاقی تخطی هایش سوق می دهد (موریس و مسترز، ۲۰۱۴). بنابراین تاثیر هیجانان خود آگاه بر صفات تاریک در زنان مبتلا به ام اس می تواند باعث شود تا زنان با افزایش سطح نظارت بر هیجانان خود و کنترل آن باعث کاهش اثرات سوء در ویژگی های تاریک شخصیتی خود شوند که نتیجه به دست آمده از تاثیر منفی این متغیر بر صفات تاریک، بر صحت این مساله می افزایشد. در این زمینه به دلیل این که زنان مبتلا بیماری ام اس جدا از فشار بیماری می توانند از اثرات درونی آزار دهنده صفات تاریک رنج دیگری را در شخصیت خود داشته باشند. بنابراین راهکار برنامه های آموزشی و القایی در زمینه ارتقاء سطح هیجانان خود آگاه می تواند برای آنان مفید و در کاهش ویژگی های شخصیتی تاریک موثر باشد. انجمن های حمایت کننده از بیماران ام اس به خصوص در گروه زنان مبتلا، باید دوره های آموزشی کنترل و ارتقاء هیجانان خود آگاه را در برنامه های خود قرار دهند. همچنین پزشکان و متخصصان بیماری ام اس باید برای کنترل فشارهای جانبی غیر بیماری، و کاهش اثرات منفی فرعی صفات تاریک در این بیماران، دوره های درمانی روانی در زمینه هیجانان خود آگاه، بیماران را در خصوص کنترل بیماری، به آنان ارجاع دهند. در بعد شناسایی هیجانان خود آگاه افراد به مسائلی نظیر چگونگی توصیف خلق و خوی فهم معنای احساسات خود و اطرافیان، آگاهی از هیجان خود و احساس منطقی در باره مسائل را در خود دارد (کائر و همکاران، ۲۰۱۲). بنابراین تاثیر بعد شناسایی بر صفات تاریک در زنان مبتلا به ام اس باعث می شود این بیماران بتوانند با برقراری ارتباطات قوی با نیاز های هیجانی خود آن را شناسایی کرده و با زمینه سازی دقیق در ارتقاء سطح هیجانان خود باعث کاهش خصوصیات تاریک سه گانه در خود شوند و در برابر آن مقاومت نشان دهند.

از عمده ترین محدودیت های تحقیق حاضر به روش نمونه گیری در دسترس و عدم کنترل شدت بیماری می توان اشاره کرد. با توجه به یافته های تحقیق، به دانشگاه ها، محققان، روانپزشکان، و انجمن حمایت از بیماران ام اس پیشنهاد می شود به استحکام ذهنی، آگاهی از هیجانان و اختلالات خواب بیماران ام اس نظارت داشته باشند و روش های تعدیل استحکام ذهنی، ایجاد آگاهی هیجانی و از بین بردن علایم بی خوابی را در این گروه از زنان مورد مطالعه قرار دهند. با توجه به اینکه علایم بی خوابی بیشترین قدرت پیش بینی را داشت به دست اندرکاران پیشنهاد می شود با ارائه برنامه های تمرینی و برگزاری کلاس های آموزشی مبنی بر کاهش فشار و استرس ناشی از

نقش استحکام ذهنی، هیجانات خودآگاه و علایم بی خوابی در پیش بینی صفات تاریک سه گانه شخصیتی زنان مبتلا به بیماری مولتیپل اسکلروزیس
The role of Mental toughness, self-awareness emotions and Insomnia symptoms in predicting Triple Dark ...

بیماری که خود می تواند یکی از علل بیخوابی در این گروه بیماران شود، بروز صفات سه گانه تاریک را در جمعیت بیماران ام اس، کنترل کنند.

منابع

- آراسته، م. (۱۳۸۶). بررسی بی خوابی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان، *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان*. ۱۲، صص ۶۳-۵۸.
- امیرغلامی، ا و حیدری، ع. (۱۳۹۳)، بررسی میزان امید در زنان و مردان مبتلا به بیماری ام اس شهر اهواز، *کنفرانس آسیب شناسی، ریشه یابی، و ترمیم در روانشناسی، شیراز*.
- امیری، س. قاسمی قشلاق، م؛ قره ویسی، س. (۱۳۹۶). بررسی مقایسه ای صفات شخصیتی و سیستم های فعالسازی رفتاری و بازداری رفتاری در زنان مبتلا به سرطان، بیماری قلبی عروقی و زنان عادی، *مجله دانشگاه علوم پزشکی قم*. ۱۱، ۲، صص ۵۵-۴۶.
- امیری، س؛ یعقوبی، ا؛ قره ویسی، س. (۱۳۹۴). بررسی روابط هوش هیجانی، سیستم های فعال سازی رفتاری و بازداری رفتاری با صفات تاریک سه گانه، *فصلنامه شخصیت و تفاوت های فردی*. ۴، ۱۰، صص ۱۵۸-۱۳۷.
- ایمر، ف؛ گرکز، م. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین سه گانه تاریک شخصیت با تصمیم گیری فرصت طلبانه مدیران مالی در حسابداری، *مجله ی پیشرفت های حسابداری دانشگاه شیراز*. ۱۰، ۱، صص ۲۹۳-۲۶۵.
- بادبره، س؛ زینالی، ع. (۱۳۹۵). رابطه تجربه های سوء رفتار دوره کودکی با صفات سه گانه تاریک شخصیت دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه در سال ۱۳۹۴، *مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اراک*. ۱۹، ۵، (۱۱صص-۱).
- خیاط سرکار، ف؛ شیرازی، م. (۱۳۹۶). اثربخشی رفتار درمانگری شناختی بر استقامت ذهنی و امید به زندگی در بیماران مولتیپل اسکلروزیس، *مجله دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران*. ۷۵، ۸، صص ۵۹۹-۵۹۳.
- رضایی، م؛ حجت، س. ک؛ حاتمی، س. ا؛ منادی زیارت، ح؛ عین بیگی، ا. (۱۳۹۴). اثربخشی درمان فراشناختی بر بیماران مبتلا به بی خوابی، *مجله دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی*. ۷، ۲، صص ۳۲۷-۳۱۹.
- زارعی، س؛ حسینقلی، ف. (۱۳۹۱). پیش بینی تعهدناشویی بر پایه عواطف خودآگاه (شرم و گناه) و تمایز یافتگی خود در دانشجویان متأهل، *فصلنامه مشاوره و روان درمانی خانواده*. ۴، ۱، صص ۱۳۳-۱۱۴.
- شهبازی راد، ا؛ غضنفری، ف؛ عباسی، م؛ محمدی، ف. (۱۳۹۴). نقش سرسختی روان شناختی و سلامت معنوی در تبیین کیفیت زندگی دانشجویان کرمانشاه، *مجله آموزش و سلامت جامعه*. ۲، صص ۲۷-۲۰.
- شیربیم، ز؛ سودانی، م؛ شفیع آبادی، ع. (۱۳۸۸). رابطه ی سلامت روان و سرسختی روان شناختی دانشجویان، *مجله اندیشه و رفتار*. ۴، ۱۳، صص ۱۶-۸.
- صفاری نیا، م؛ آقاییوسفی، ع؛ برادران، م. (۱۳۹۳). رابطه ابعاد شخصیت با حل مسأله و بهزیستی روانشناختی: نقش خودشیفتگی. *مجله فرهنگ مشاوره و روان درمانی*. ۵، ۱۷، صص ۸۹-۱۰۲.
- مظفری زاده، م؛ آزادی، ن؛ قلچچه یزدانی، س. (۱۳۹۶). اثر صفات سه گانه تاریک بر شادکامی و سرسختی ذهنی ورزشکاران و غیر ورزشکاران، اولین همایش ملی دانشجویی انجمن رفتار حرکتی و روانشناسی ورزشی، تهران، انجمن علمی رفتار حرکتی و روان شناسی ورزشی ایران.
- مهنا، س؛ طالع پسند، س. (۱۳۹۵). رابطه بین حمایت های محیطی و خودآگاهی هیجانی با درگیری تحصیلی: نقش میانجی بهزیستی تحصیلی. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*. ۱۶، صص ۳۱-۴۲.
- له وی، پ و لمی شو، ا. (۲۰۰۰). نمونه، روش ها و کاربردها، ترجمه مختاری، گ (۱۳۸۱). تهران: پژوهشکده آمار.
- یوسفی، ر، ایمان زاد، آ (۱۳۹۷). اعتباریابی مدل صفات چهارگانه تاریک شخصیت، *مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران*. ۲۴، ۲، صص ۲۴-۲۸.

- Akram,U, Allen, S, McCarty,K,Gardani, M, Tan, A, Villareal,D., & Akram,A.(2018). The relationship between insomnia symptoms and the dark triad personality traits. *Personality and Individual Differences*,131,212-215.
- Gerber, M, lemola, S, Becker, S.P, Shamsi,M, Shakouri,Z, &. Brand,S.(2016). Examining Dark Triad traits in relation to sleep disturbances, anxiety sensitivity and intolerance of uncertainty in young adults. *Comprehensive Psychiatry*, 68, 103-110.
- Gruber, R., & Cassoff, J. (2014). The interplay between sleep and emotion regulation: Conceptual framework empirical evidence and future directions. *Current Iranian Journal of Psychiatry*, 2(5), 56-58.
- Jonason, P.K, Li, N.P.,& Teicher, E.A.(2010). " Who is James Bond? The Dark Traid as an Agentic social style." *Personality and individual Differences*,8, 111-120.
- Jonason, P.K, Jones, A.,& Lyons, M.(2013)."Creatures of the night: Chronotypes and the Dark Triad traits." *Personality and individual Differences*, 55(5),538-541.

- Jonason PK, Webster GD.(2012) A protean approach to social influence: Dark Triad personalities and social influence tactics. *Personality and Individual Differences*, 52: 521–526.
- Kobasa, S.C.(1988). *Hardiness in Lindsey, Thompson and spring*. 3reded. New York: Worth Publication.
- Kauer, S.D., Reid, S.C., Hew, D.C., Khor, A.A., Stephen, J., Hearps, Ch., Francis, A.(2012). Self-monitoring using mobile phones in the early stages of adolescent depression: Randomized controlled Trial. *Medial internet research*, 14(3), 67-72.
- Muris, P., & Meesters, C.(2014). Small or big in the eyes of the other: on the developmental psychopathology of self-conscious emotions as shame, guilt and pride. *Clinical child and family psychology review*, 17(1), 19-40.
- Morin, C.M., Blais, F., & Savard, J. (2002). Are changes in beliefs and attitudes about sleep related to sleep improvements in the treatment of insomnia. *Behavior Research and Therapy*, 40, 741-752.
- Papageorgiou, K.A, Wong, B., & Clough, P.J.(2017). Beyond good and evil: Exploring the mediating role of mental toughness on the Dark Triad of personality traits. *Personality and Individual Differences*, 119, 19–23.
- Rahafar, A, Randler, C., Castellana, I., & Kauusch, I.(2017). How does chronotype mediate gender effect on Dark Triad? *Personality and Individual Differences*, 108, 35–39.
- Schimmenti, A, Jonason, P.K., Passanisi, A, LaMarca, L, DiDio, N., & Gervasi, A.M.(2017). Exploring the Dark Side of Personality: Emotional Awareness, Empathy, and the Dark Triad Traits in an Italian Sample. *Current Psychology* 38(1), 100-109.
- Stellwagen, K.K., & Kerig, P.K.(2013). Dark triad personality traits and theory of mind among school-age children. *Personality and Individual Differences*, 54(1), 123–127.

شپرشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی

نقش استحکام ذهنی، هیجانات خودآگاه و علایم بی خوابی در پیش بینی صفات تاریک سه گانه شخصیتی زنان مبتلا به بیماری مولتیپل اسکلروزیس
The role of Mental toughness, self-awareness emotions and Insomnia symptoms in predicting Triple Dark ...

شپوهنگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی